

d'estructurar d'una forma intencionada un suposat pla d'estudis d'arquitectura, totalment insuficients per a configurar una proposta vàlida. Com a tals idees deurien ser sotmeses a prova, desenvolupant-ne els continguts i avançant possibles temaris i exercicis. Solament així podria decidir com ha de ser l'organització concreta de cursos i assignatures. Penso que les escoles d'arquitectura tenen un gran avantatge quan arriba el moment de la revisió dels respectius plans d'estudis: la seva capacitat per a elaborar projectes.

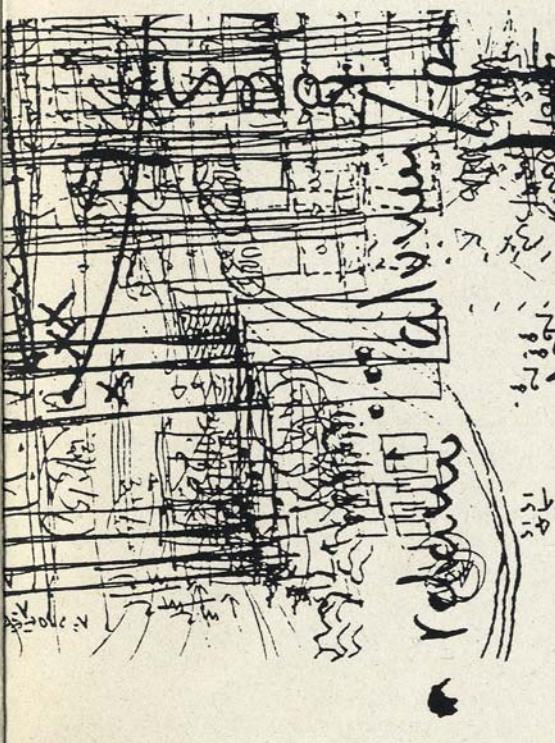
SOBRE EL NOU PLA D'ESTUDIS. (Malos tiempos para la lírica) Pere Riera.

"Es temptador confrontar-se als edificis com objectes aïllats, com si fossin pintures o escultures. La ment humana jutja més fàcil manejar cada cosa al seu temps, i això és tan aplicable a l'arquitecte que concep l'edifici com al crític o al teòric que el descriu. La inclinació vers un tractament fragmentari ve reforçada per una civilització individualista, en la que la comunitat ha estat reemplaçada per aglomeracions d'elements aïllats que s'ignoren els uns als altres, que lluitant, competeixen, o en els millor dels casos, assagen d'entendre's amb els seus veïns. Així, el caos de la nostra actual manera de viure només pot comprendre's si el considerem "des de dallí", això és començant pel conjunt, considerant els elements individuals en el seu context. El caos no pot ser observat quant veiem el món "des de sota", tros a tros. I, amb seguretat, l'ordre roman amagat en aquest enfocament".

R. Arnheim.

1 No comparteixo l'optimisme necessari per adherir-me raonadament a l'entusiasme generalitzat sobre les novetats acadèmiques. Sé que em (ens) tocaria replantar les llavors que generen i justifiquen l'artifici (art i ofici) de la nostra disciplina, tot començant a descabellar els fils subtils d'una visió anticipada i redemptora (un cop més) del Paradís Terrenal que hauria de brollar com a conseqüència d'aquella benèfica acció, comptant sempre amb la inevitable, i en bona part consentida, aliança amb els instruments i agents de poder social i acadèmic que han de permetre vehicular i afavorir el microclima necessari perquè la química aleatòria i esforçada de les intencions i els propòsits, incorporant o eliminant les tensions dialèctiques negatives i el propi desgast del sistema, acabi per configurar-se en una concreta estructura cultural, materialment (formalment)

operativa. Però hom no sempre està disponible: "malos tiempos para la lírica". I per l'èpica, també. Temps dolents per l'Heroi que hem heretat i cobegem. Temps dolents per les certeses compartides. El Futur, territori del Nou, el previsible i desitjat, ja no és operatiu. Ens resta la Loteria i una mínima capacitat d'inversió per no sentir-nos exclosos. Es tanta la velocitat, que els objectius ja no esdevenen fites, semblen els pals de telèfon que els usuaris del TGV acomiadencen vertiginosament amb la mirada indiferent i cansada, mentre un imperceptible tremolor de dents motoritza el multifocus permanent de la retina i de la consciència. Es tanta la novetat, que els nous paradigmes assoleixen la banalitat dels "slogans" publicitaris que assenyalen la inversió existencial pública i privada. La corrupció no és monetària, és cosmològica i de re-presentació. 2 Des de fa gairebé un any, més enllà de les ocupacions i preocupacions acadèmiques quotidianes, he esmerçat una bona part de temps a esbrinar, específicament, la possibilitat d'instrumentar el fet del Nou Pla d'Estudis, com a eina valuosa de reforma i millora de l'ensenyanament, orientant la reflexió més enllà de les fronteres administratives i del sistema de pesos i mesures en que irremisiblement conclouen i s'inicien els Plans d'Estudis, cercant la concreció d'una proposta acadèmica global, com a conseqüència de l'aplicació raonada d'un concepte disciplinari i pedagògic. Després he vist, que l'optimisme i la confiança d'alguns, en un Pla d'Estudis nascut com a fruit d'un pacte "raonable" (sic) negociat a partir del poder efectiu amb que compta cada unitat de contractació (Departaments) no mereix ésser celebrat més enllà del temps estrictament necessari. Se que l'experiència de la complexitat, certament, relativitza les preses de decisió, però sé també que no afebleix l'oposició envers a posicions reduccionistes, sectorials, apriorístiques, mixtificadores o crispades.

- 
- ~~Document~~
 - ~~Options~~
 - ~~File~~ document viewer
 - ~~Common document viewer~~
- E.R.

Moltes de les coses que penso, i que he discutit amb diferents col·legues, han quedat reflectides en el document elaborat per la Comissió del Pla d'Estudis de l'ETSAV, així com en el document, que la Delegació departamental de Projectes de l'ETSAV va elaborar per assajar de reconduir el debat sobre el propi Pla que es va fer a la Junta d'Escola segons unes pautes i directrius marcades per l'actual equip de Direcció de l'Escola. En ambdós documents primers hi vaig col·laborar intensament. Després d'un procés de debat que jutjo escadusser, no gens aclaridor i superficial, i d'uns resultats administratius que poden convertir l'ETSAV, en l'Escola d'Arquitectura de tot l'Estat, on més enllà de bones intencions personals i programàtiques, menys es reconegui "efectiva i legalment", el temps necessari de discussió projectual sobre la proposta de l'estudiant com a principal responsabilitat docent del Projecte d'Arquitectura. Després d'haver contemplat la possibilitat d'un desitjable canvi acadèmic, essent conscient, al mateix temps de la seva gran complexitat i dificultat, no deixa d'espantar-me la banalització del procés seguit, considerant una irresponsabilitat el fet de no haver dotat al debat dels instruments teòrics i organitzatius necessaris perquè les decisions preses assoleixin el nivell d'il·lustració i consens necessaris per imposar-se a la pesada estabilitat de les coses, que inexorablement anirà marcant les seves pròpies exigències i limitacions. Després de tot plegat, i assumint la meva pròpia incapacitat i ingenuïtat, les paraules ja em surten cansades, hom no sempre està disponible. Permeteu-me doncs, assistir a aquesta Festa, amb respecte i afecte, però des d'una distància terapèutica. Des d'aquesta distància, voldria, breument, assenyalar alguns dels punts sobre els que el pensament, al llarg d'aquest trajecte, ha reposat. Alguns dels punts sobre els que penso cal reflexionar per elaborar un Pla d'Estudis, i que cal seguir discutint per assajar-ne, al menys, una implantació valuosa.

3 A) Superar l'aiüllament universitari

- L'ensenyament com a producció de coneixements: docència i recerca, dos móns que cal unir.
- L'Escola com instrument de servei a la comunitat social. Temes projectuals que sustentin

les experiències acadèmiques, trets de les exigències i les mancances de la societat (Municipis, Institucions, problemàtiques col·lectives) i que ajudin a l'Escola a prendre una actitud permanent de recerca i a configurar-se com a client del conjunt de la producció acadèmica.

B) Contra la parcialització del coneixement I de la docència

- Recuperar la visió global, des del conjunt de la disciplina i des de l'Escola.
- Elaboració d'un mètode docent, entès com una xarxa de relacions entre matèries tributaries d'un objectiu comú, i no com un sumatori indisciplinat de crèdits.
- Revisió del paper a jugar pels actuals departaments a partir del nou mètode docent establert.

C) La posició nuclear del projecte d'arquitectura com a territori específic de producció i aprenentatge de la disciplina.

- L'especificitat del projecte d'Arquitectura: mètodes, continguts i sistematització d'experiències.
- L'obertura del territori projectual: relacions amb les altres matèries no projectuals.
- L'Escola com a client acadèmic, orientadora de l'experiència projectual per organitzar un ensenyament normatiu i endreçat.
- Encoratjar tot tipus d'experiències personals en el terreny de les optatives.
- Superar la dicotomia teòrica i organitzativa entre projectes urbans i edificatoris: no hi ha dues classes d'Arquitectura.
- Refundar un Departament de Projectes, capaç, sota un mateix discurs disciplinari, d'orientar i aglutinar les distintes experiències professionals i acadèmiques.

D) Organització de les matèries no projectuals, també des d'una visió global d'Escola i a partir d'un mètode docent.

- Redefinició, sistematització i jerarquia docent dels seus continguts, propis i autònoms.
- Establir les necessàries relacions teòrico-organitzatives amb el territori projectual. (exigència docent ineludible).
- Recollocació al llarg de la carrera de les diferents matèries.
- E) L'importància del 3er. Cicle.
- 1er. i 2on. cicle: la formació generalista de

l'Arquitecte.

- 3er. cicle: especialització i recerca específica.
- Sense un tercer cicle potent, l'ensenyament es degrada progressivament.

La llista pot ésser i és molt més llarga. No pretenc ésser exhaustiu. Mentre alguns d'aquests punts i d'altres no tinguin respistes clares i no formin part del debat quotidià d'una Escola d'Arquitectura, la vida acadèmica restarà segrestada i emmascarada dins de fronteres administratives. Malgrat tot, l'entusiasme i la saviesa d'alguns professors i d'alguns estudiants, preocupats pel dia a dia acadèmic, sempre ens faran pensar que tot miracle és possible. Que d'això vivim. març de 1993

LAS ASIGNATURAS DE "PROYECTOS" ANTE LOS NUEVOS PLANES DE ESTUDIO.

Xavier Montey. La elaboración de los nuevos Planes de Estudio para las Escuelas de Arquitectura nos ofrece la oportunidad de pensar de nuevo en la situación actual de los estudios y en imaginar dentro de lo posible un Plan ideal. Esta es una tarea en la que cíclicamente nos vemos envueltos y en general nos sirve para evaluar de nuevo la relación y el peso específico que tienen las diversas disciplinas que concurren en la formación de un arquitecto. En este proceso se hallan volcadas en este momento las Escuelas de Arquitectura en España. A grandes rasgos los nuevos planes de estudio supondrán una reducción de la carga lectiva de la carrera, ésta durará cinco años en lugar de seis. Esta reducción de los estudios lleva asociada en consecuencia el desplazar al tercer ciclo las especialidades que se propongan. Estamos pues ante un Plan de Estudios que acaba en la práctica con las actuales especialidades incluidas en el segundo ciclo.

Las dos Escuelas de Arquitectura de la UPC deberán además elaborar sus planes a partir de la normativa específica de esta Universidad. El conjunto normativo recoge tanto la duración máxima de los estudios, 375 créditos, como la nueva organización cuatrimestral, así como la nueva Normativa de Evaluación. En resumen nuestra Universidad nos fuerza al diseño de unos planes de estudio de mayor eficacia docente y en consecuencia a una enseñanza coordinada. En el grado de coordinación de las asignaturas y materias del nuevo Plan de Estudios reside una

parte fundamental del enfoque de éste. El actual sistema nos puede ilustrar hasta qué punto esto es importante. Un estudiante va llenando con absoluta independencia una serie de cubos que son las diferentes asignaturas o conjuntos de asignaturas. En origen se supone que lo ideal sería ir llenándolos todos paulatinamente cada año hasta completarlos el último curso. Esto ahora no es así ni por asomo, la carrera se concibe en la actualidad como un conjunto inconexo de asignaturas. Por poner un ejemplo, hoy un estudiante aprende - ¿cómo? - a proyectar una ventana en un curso de Proyectos, a arrojar sombras, más tarde, en un curso de Geometría Descriptiva y a calcular las sombras mediante las tablas de asoleo en la asignatura de Acondicionamiento de tercer curso; aunque el ejemplo podría matizarse podríamos encontrar algunos más igualmente ilustrativos del sistema actual. Este sistema no es bueno. Por usar un símil en arquitectura, estamos construyendo una Torre de Babel, un edificio sin dirección ni coordinación de la obra. Aunque la imagen pueda incluso resultar sugerente -uno se puede imaginar una interesante reflexión en torno a "la escuela como Torre de Babel"- en estos momentos no es práctico. En la discusión de los nuevos Planes esta cuestión debería ser incorporada seriamente, intentando ir al fondo de la cuestión y no relegando el asunto de la coordinación a un mero trámite, de hecho este trámite será obligatorio con la nueva Normativa de Evaluación de la UPC, y por tanto depende de las escuelas el dotarlo de contenido. Si vamos al fondo de la cuestión debemos plantearnos de nuevo el papel de los Departamentos en la docencia. En la actualidad es más fácil cambiar opiniones sobre la enseñanza entre profesores del mismo departamento que del mismo curso, por no decir que lo segundo prácticamente no se hace nunca. Esta situación debería cuando menos ser más equilibrada. Si ésto fuera así el conjunto de las distintas asignaturas de un curso podrían mejorar su calidad y su interés. Evidentemente a nadie se le escapa que las asignaturas de Proyectos pueden jugar un papel muy importante y estimulante en el problema de la coordinación de las materias, y más cuando en las asignaturas de Proyectos la coordinación se manifiesta de dos modos distintos. Uno en el